משנה · אחרונים · תוספות רבי עקיבא איגר · סדר מועד

תוספות רבי עקיבא איגר
על משנה יומא

רבי עקיבא איגר

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

תוספות רבי עקיבא איגר על משנה יומא

רבי עקיבא איגר

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/תוספות-רבי-עקיבא-איגר-על-משנה-יומא/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה 39-202611200317v של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
משנה א 4
משנה ה 4
משנה ח 5
פרק ב 5
משנה א 5
משנה ב 5
משנה ג 5
משנה ה 6
פרק ג 6
משנה א 6
משנה ג 7
משנה ד 7
משנה ה 7
משנה ו 7
משנה ז 8
פרק ד 8
משנה ב 8
פרק ה 8
משנה ד 8
משנה ה 8
משנה ז 9
פרק ו 9
משנה א 9
משנה ו 9
פרק ח 10
משנה א 10

פרק א

משנה א

[אות א] [**במשנה**] **ללשכת פלהדרין**. והיתה בנויה בקודש ופתוחה לחול דאם לא היתה פתוחה לחול הא קי"ל אין ישיבה בעזרה אלא למלכי ב"ד בלבד וכ"ש שאין ישינים שם. תוס' (דף ה' ע"ב) ד"ה דאי רחסה"כ וכו':

[אות ב] **שם ומתקינין לו כהן אחר**. מדלא קתני מפרישין לו כהן אחר תחתיו משמע דאותו כהן לא היה מפרישין מביתו משום דהפרשה לא מעכבא.גמרא:

[אות ג] **שם אשה אחרת מתקינין לו**. היינו דכניס לה דבלא"ה לא מקרי ביתו וכדי שלא יהיה לו ב' בתים דבית אחד אמר רחמנא ולא ב' בתים מגרש להשנייה בתנאי ע"מ שלא תמות חברתה וגם מגרש להראשונה בתנאי ע"מ שאכנס לבית הכנסת ואי לא מיית חדא מינייהו או שהשנייה מייתא אינו נכנס לבהכ"נ וכיון דהראשונה לא מתה אגלאי מלתא למפרע דגיטא דחברתה הוי גט למפרע. ואי מייתא הראשונה כיון דחזי דבעי למימת קדים איהו ועייל לבהכ"נ ומשוי לה לגט דידה לגיטא מעליא וקיימא השנייה לאשתו. גמרא:

[אות ד] **בתוי"ט ד"ה מביתו**. חיישינן שמא ימצא בתוך. וה"ה דהומ"ל דשמא ימצא דם על עד שלו או על שלה אותיום דהיא ודאי נדה. מהרש"א. ואף אם ישמש ביום ההפרשה ותמצא נדה מ"מ יכול לטבול ביום השביעי שהוא עיה"כ ולהיות לו הערב שמש דקי"ל בועל נדה אינו כנדה ויכול לטבול ביום כמו טמא מת ביום הז'. ואף דבלא"ה לא היה אפשר להיות עם אשתו בלשכה שיש לו עכ"פ קדושת הר הבית דבעל קרי אסור במחנה לויה מ"מ היה אפשר להפרישו למחילה א' בהר הבית דקי"ל מחילות לא נתקדשו. תוס'. ומ"מ קשה לי האיך קתני מלתא דפסיקא דמפרישי' מביתו הא משכחת דא"צ להפרישו באשתו יולדת ויושבת על דם טהור דליכא חשש כלל וצ"ע (ואפשר משום לא פלוג היו מפרישים לכל כה"ג):

משנה ה

[אות ה] **במשנה והשביעוהו**. הפר"ח בס' מים חיים בפ"א מהלכות עיה"כ הקשה דמאי מהני השבועה הא לפי דעתם היו טועים הפרושים והם אנוסים בדעתם ואפשר שהיו נשבעים לשקר כדי לקיים מצות הקטורת כתקונה לפי שיטתם ותירץ דכיון שהיו יודעים דמשביעים לכל כה"ג איכא מאן דחמירא ליה שבועה ולא היה מכניס עצמו בכך. וע"ש עוד תירץ בע"א:

[אות ו] **בתוי"ט ד"ה והשביעוהו. לא יכול שום אדם לדעת.** הקשה בספר הנ"ל אמאי צריך להשביעו הא היו יכולים לראות לפני ולפנים דרך פשפש כדפרכינן בסוגיא דגיטין (דף נ"ד ע"ב) ודילמא דחזינא דרך פשפש. וצ"ל דתקנתא דשבועה עדיפא דמהני אף לאותו שנה משא"כ לראותו דרך לול עכ"ל:

משנה ח

[אות ז] **במשנה בקריאת הגבר.** והרמב"ם (פ"ב מהלכות תמידין) כתב משיעלה עמוד השחר ועי' מ"ש בגליון (ספ"ב דמגילה):

[אות ח] **ברע"ב ד"ה תורמין את. בין רב.** וכ"כ רש"י וסיים ובלבד שלא יפחות ממלא קומץ דילפינן לה בגז"ש והרים את הדשן מוהרים ממנו בקמצו עכ"ל והוא סוגיא ערוכה פ"ב (דף כ"ד ע"א) ושם פירש"י דהגז"ש רק לענין דלא יפחות מאומד מלא קומץ ואם רצה להוסיף יוסיף דליכא למימר דווקא קאמר דהא לא אפשר לפשוט ברמץ גחלים רותחות ידיו לקמץ עכ"ל. ודברי הרע"ב שסתם בין רב בין מעט דמשמע דאין שיעור בדבר תמוה דהא אינו פחות מקומץ. גם הרמב"ם (בפ"ב מהל' תמידין) לא הביא שיעור דקומץ וכבר תמה בזה המ"ל שם:

פרק ב

משנה א

[אות ט] **בתוי"ט ד"ה בראשונה. דאיכא אונס שינה.** אע"ג דהמעלה אברים למזבח היה צריך להיות ניעור כל הלילה עד שיתעכלו שאם יפקעו מעל מזבח שיחזירם למערכה ואעפ"כ היה פייס. שאני מיגנא ממיקם. גמרא ותוספות:

[אות י] **שם בתי"ט ד"ה ואם היו. נדע במי יסיים כו'**. עיין שו"ת זכרון יוסף בראש הספר:

משנה ב

[אות יא] **במשנה וזה הפייס הראשון.** וזה שזכה בהרמה הוא מסדר המערכה והוא מעלה ב' גיזרי עצים כך מבואר בברייתא ערוכה בסוגיין. והרמב"ם (פ"ד מהלכות תמידין) הוסיף והוא מכניס מחתה מלאה אש מן המזבח החיצון למזבח הזהב להקטיר עליה קטורת. אבל הרע"ב (פ"ה מ"ה) דתמיד כתב דמי שזכה בקטורת אומר לזה שעמו זכה עמי במחתה ועי' בתוי"ט שם:

משנה ג

[אות יב] **במשנה מי שוחט.** ואותם כהנים שזכו בו בשחרית הם עצמם זכו ג"כ כסדר הזה בתמיד של בין הערביים זולת בקטורת כיון דמעשרת. וכן בסידור ב' גיזרי עצים

דבשחר היה רק כהן אחד ובערב הוצרכו ב' כהנים ע"כ היה פייס לזה. ועיין בתוס' (דף כ"ו ע"א) דמיד בפייס דשחרית היה מפייסין מי שיסדרו ב' גיזרי עצים בין הערבים ולא היה פייס בפ"ע דא"כ נפישי להו פייסות. ועיין במהרש"א שם דה"נ לענין קטורת דבין הערבים הפיסו מיד בשעת הפסה דשחרית:

והרמב"ם (**פ"ד מהל' תמידין**) כ' וז"ל חוץ מן הקטורת שהם מפיסים לה פייס אחר בין הערביים וכו' ואם כבר הקטירו כולן מימיהן מפיסין להן כולן בשחרית בפייס שלישי וזה שזכה בה שחרית מקטירה בין הערבים עכ"ל. משמע דס"ל דבין הערבים היה פייס לקטורת. ואף דא"כ נפישי להו פייסות צ"ל הא דקתני ד' פייסות היה היינו מלתא דפסיקא דהיכא דכבר הקטירו כולם לא היה פייס לקטורת בין הערביים. ובכ"מ שם הביא בשם הריטב"א דלענין ב' גזירים מי שזכה בהם בבוקר אומר בערב לחבירו זכה עמי בעץ השני והובא בתי"ט (במשנה ה') דלקמן:

משנה ה

[אות יג] **במשנה כיצד עצמו בתשעה**. אע"ג דהיה עוד כהן שמעלה אברים מהכבש למזבח פירש"י ע"כ דמתני' דהכא כראב"י דס"ל במתני' (פ"ה דתמיד) דכהן המעלה אברים לכבש הוא מעלה אותם למזבח וא"כ מתני' הקודם הפייס הרביעי וכו' מי מעלה אברים מכבש למזבח אתי' כרבנן ותוספות כתבו דמתני' נקט ט' כהנים ולא פחות מזה לעולם אבל עשרה לא היה בכל פעם דזמנין דבפייס דהעלו אברים מכבש למזבח זכה א' מהנך דזכו להוליך לכבש. והא דלא חשיב בהדייהו כהן המסדר ב' גיזרי עצים היינו משום דהיו מסדרים זה קודם שחיטת התמיד. תוס' (מנחות דף ע"ט) ד"ה תמיד של שחר:

פרק ג

משנה א

[אות יד] **במשנה אמר להם הממונה**. עיין תי"ט (רפ"ח דסוטה) ד"ה ונגש הכהן:

[אות טו] [**שם במשנה**] **אם הגיע זמן השחיטה**. והא דלא אמר אם הגיע זמן סידור ב' גיזרי עצים שהוא דוקא ביום כדכתיב ובער עליה הכהן עצים בבקר בבקר כיון דאית ליה תקנתא לא קתני דאף אם טעו במאור הלבנה אית ליה תקנתא לפורקה ולחזור לסדרה. גמרא (ספ"ב דלעיל):

משנה ג

[אות טז] **בהרע"ב ד"ה לעבודה. לאו דוקא.** אף דמק"ו דיום הכפורים ליכא למילף רק לעבוד עבודה כמו התם ביוה"כ מ"מ מדרבנן טעון טבילה בנכנס לחוד דגזרו שלא יעבוד. תוספות:

משנה ד

[אות יז] **בתי"ט ד"ה ואת האברים. והרמב"ם העתיק גם כן המשנה כלשונה.** הרמב"ם כתב (שם וברפ"ד) החביתים והנסכים ושם נסכים כולל סולת ויין כמו שהקדים הכלל (בפ"ד מהלכות מעה"ק) וכמ"ש התי"ט (פ"ד דזבחים). [ובריש פ"ה דשקלים וכמו שרמז ע"ז לקמן בסד"ה של בין הערבים]. שיח יצחק:

משנה ה

[אות יח] **במשנה כדי שתפוג צנתן.** לשון הרמב"ם בחבורו שאין שבות במקדש. וזהו כגירסת תוספות בסוגיין דמדרבנן אסור במדינ' דהוי מצרף אבל במקדש אין שבות. וכתב הפר"ח (בסמ"ח) ומשמע דלא שרי בכך אלא בד' טבילות שהיה במקום קדוש אבל טבילה א' דהיתה בחול לא והכי דייק מתני' דלא קתני להך דעששיות מקמי טבילה ראשונה אלא לבתר דטבל קתני ואם היה זקן:

משנה ו

[אות יט] **בהרע"ב ד"ה ובקודש היתה. במקום קדוש.** אף דהך קרא בקידוש כתיב כמ"ש התי"ט (מ"ג) מ"מ מדאפקיה רחמנא לקידוש בלשון טבילה ילפי' לה מה קידוש במקום קדוש אף טבילה במקום קדוש. ופירש"י (בדף ל"ב ע"ב) אבל טבילה ראשונה לא ילפת מיניה דהא לאו דאורייתא היא עכ"ל. ותמוה לי הא סוגיא ערוכה גמרי' חמש טבילות ועשרה קידושים טובל כה"ג ומקדש בו ביום הרי דטבילה ראשונה ג"כ דאורייתא ועי' בתי"ט (משנה ג') ד"ה חוץ מזו. שוב ראיתי בתוספות ישנים שכתבו דלאו ה' טבילות גמירי להו אלא דשינוי עבודות גמירי להו וממילא איכא ה' טבילות כדילפינן מקרא דמעבודה לעבודה צריך טבילה עיי"ש. וא"כ דברי רש"י נכונים דהא מקרא ליכא למילף רק דמעבודה לעבודה צריך טבילה. אבל טבילה א' ליכא לימוד והוי רק דרבנן ואף דבכל ימות השנה כשבא לעבוד צריך טבילה כדאיתא במשנה ג' ומבואר בהרע"ב שם דילפי' מק"ו והוי דאורייתא י"ל דרש"י ס"ל דמתני' דלעיל דקתני עלה חוץ מזו בלבד אתיא באמת כרבי יהודא דס"ל בסוגיין דטבילה בכל ימות השנה מדרבנן הוא וסרך טבילה הוא אבל לבן זומא דיליף בק"ו באמת ס"ל דהיה בקודש וכדמוכח לומר לדברי תוס' (דף ל') ד"ה ומה המשנה לפי מ"ש תחלה הא דלא פרכי' דמה לטבילה התם דבעינן במקום

קדוש. דהיא גופא נילף דבעינן מקום קדוש עיי"ש. וצ"ל הא דקתני במתני' חוץ מזו לא אתיא כבן זומא. ודו"ק. אולם הת"י לעיל (דף ל') כתבו דטבילה ראשונה דיוה"כ גם ר"י יליף לה בק"ו עיי"ש. וצ"ל הא דלא בעיא במקום קדוש היינו כדמסיק תוס' שם דסברא הוא כיון דאכתי לא נתקדש בבגדי קודש דיטבול בחול ואתיא מתני' גם אף כב"ז. וכמ"ש הרע"ב שם. אבל בכוונת רש"י י"ל כמ"ש:

משנה ז

[אות כ] **בהרע"ב ד"ה הכל ל' מנה. לאותן של ערבית.** ובעינן דשחר עדיפא משל ערבית. גמרא (והובא בתי"ט כאן):

פרק ד

משנה ב

[אות כא] **בהרע"ב ד"ה עויתי. עשה להם זדונות כשגגות.** וצ"ל דמיירי בתשובה מיראה. דאילו מאהבה הא נעשו כזכיות כדאיתא ביומא (דף פ"ו ע"ב) ואולם לפ"ז קשה הא באותו קרא כתיב נוצר חסד לאלפים דזהו מיירי בתשובה מאהבה כדמוקמינן בסוטה (דף ל"א ע"א) קרא דעושה חסד לאלפים כך ראיתי מקשים וצ"ע:

פרק ה

משנה ד

[אות כב] **במשנה לתוך דם השעיר.** עמ"ש התי"ט (פ"ח מ"ו דזבחים) ומש"ש על הגליון:

משנה ה

[אות כג] **במשנה זה מזבח הזהב.** והא דכתיב ויצא היינו ללמוד דמקודם כשהזה על הפרוכת היה עומד לפנים מן המזבח בין מזבח לפרוכת ומזה משא"כ בפר הבא על כל המצות היה המזבח מפסיק בין הפרוכת לכהן בשעת הזאתו על הפרוכת. גמ':

[אות כד] **בתי"ט ד"ה מקרן מזרחית. כך פירש"י.** ובתוס' ישנים כ' דמתני' דהכא סובר גם כת"ק דמתני' דלעיל דפרופה מן הדרום אלא דס"ל דמשמעות הקרא ויצא אל המזבח עד שיצא ויעמוד במזרחה של מזבח. דאז נפיק לגמרי מכולי מזבח ומשום דדרך ימין צריך להקיף דכל פינות שאתה פונה לא יהא אלא דרך ימין מתחיל בקרן צפונית דכשיצא כל גופו חוץ למזבח ועומד במזרח ופניו למערב אם יושיט ימינו לקרן צפונית הו"ל דרך ימין אבל אם יושיט ידו ימנית לקרן דרומית זהו דרך שמאל. ולפ"ז דברי הרמב"ם עולין כפשטן מזוקקים בלי דוחק:

משנה ז

[אות כה] **במשנה הקדים דם השעיר**. היינו במתנות שבהיכל דאילו במתנות שלפנים יחזור וישחוט שעיר ויזה מבעי ליה דהא שעיר ששחטו קודם מתן דמו של פר פסול. גמרא:

[אות כו] **שם יביא דם אחר**. וצריך ג"כ לחזור ולחפון קטורת ולהקטירו דקטורת שחפנה קודם שחיטת הפר פסול גמ'. וכ' בתוספות ישנים דמ"מ משמע בסיפא דמתני' וכן בהיכל וכן במזבח הזהב בזה לא בעיא שיחזור ויחפון ואפשר דחפינה פסולה היא אם חופן אחר מתנות שבפנים. אלא ע"כ כיון דנעשה מתנות שבפנים נעשית השחיטה כהלכתה ובטוב וגם החפינה שאחריה הכל בהכשר ושחיטה אחרונה של פר השני אינה אלא כדי להשלים ההזאות ותדע דהא בשעיר שנשפך דמו במתנות היכל או של מזבח דשוחט שעיר אחר דמשמע דאינו חוזר ומתחיל מתנות הפר שבהיכל והרי קדמה מתנות פר שבהיכל לשחיטת שעיר. אלא ע"כ היכא דשחיטה ראשונה חשובה היא נעשית שנעשה מדמה מתנות שבפנים זהו מקרי השחיטה מעליא והשחיטה שנייה לא מקרי שחיטה כי לא בא רק להשלים ההזאות עי"ש:

פרק ו

משנה א

[אות כז] **במשנה ובלקיחתן כאחד**. כגון שלקחו מאדם א' ביחד או מב' ב"א ועשו שליח לקבל המעות דבהקדש מעות קונות. תוס' ישנים:

[אות כח] שם **יקח זוג לשני**. ולקיחתו כאחד לא בעיא אלא למצוה ומיירי שכבר הפרישו א' לשעיר הנעשה בחוץ דאל"כ יקחו זה לשעיר הנעשה בחוץ ויביא זוג אחר לקיים מצות לקיחתן כא'. תוס' ישנים:

משנה ו

[אות כט] **במשנה חציו קשר בסלע**. וא"ת למה ידחה הבאת לשון חוץ לתחום. י"ל שאין מביאים אותן ביה"כ שכבר הביאו אותו מאתמול. א"נ על ראש השעיר מביאים אותו דהוי מחמר כלאחר יד. תוס' ישנים. מדבריהם אלו נשמע דס"ל דיש שביתת בהמתו ביה"כ אף שלא כתיב רק בשבת וא"כ ממילא ה"ה ביו"ט ועמ"ש בגליון המשניות (מגילה פ"א מ"ז). ואפשר לדחות דס"ל להת"י דסתמא קתני דהיו עושים בכל יוה"כ אף אם חל בשבת:

פרק ח

משנה א

[אות ל] **במשנה ובתשמיש**. בירושלמי ברחיצה הוא דאסור בתשמיש המטה לכ"ש. מתני' במקום שאין טובלין או קודם תקנת עזרא עיי"ש והגאון מהר"י אלפנדרי בקונטרס שלו סימן ה' כתב להכריח מזה כשיטת הסוברים דהנך ה' עינויים לאו דאורייתא דאל"כ ליתא לקושית הירושלמי דהא מצד מניעת הטבילה הוא רק דרבנן ומצד תשמיש הוא דאורייתא:

[אות לא] **בתי"ט ד"ה המלך. ריש מסכת מ**"ק. ובשביעית (פ"ז מ"ג):